

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-8-84-16>

УДК 340.5

Шматко Є.В.

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ОСНОВОПОЛОЖНИХ ПРИНЦИПІВ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ ТА ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ

Анотація. У запропонованій до уваги статті розкрито існуючі в науковій літературі дефініції принципів та запропоновано власне розуміння засад діяльності органів державної виконавчої служби та приватних виконавців. Наведеною статтею однією з перших з часу започаткування змішаної моделі примусового виконання рішень на підставі положень чинного законодавства, доробок правників та особистих поглядів комплексно проаналізовано закладені в Законі України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання рішень суду і інших органів» принципи, якими у своїй діяльності керуються виконавці. Коротко охарактеризовано кожний з принципів, проблематику тлумачення їх змісту, обґрунтовано їх відмінні ознаки. Наведено власну думку, відповідно до якої принцип справедливості не може мати місце в ході застосування примусу органами публічної адміністрації, адже є більше моральною чеснотою, а тому апіорі такі будуть несправедливими по відношенню до боржника.

Ключові слова: примусове виконання, принципи діяльності, ефективність виконавчого провадження, забезпечення прав учасників виконавчого провадження.

Shmatko Yevhen

Open International University of Human Development «Ukraine»

CONCEPT AND ESSENCE OF FUNDAMENTAL OPERATIONAL PRINCIPLES OF THE BODIES OF STATE EXECUTIVE SERVICE AND PRIVATE EXECUTORS

Summary. International law enforcement practice has long established a rule according to which enforcement proceedings is a continuation of judicial protection of the rights, freedoms and legitimate interests of individuals or legal entities. The effectiveness of enforcement proceedings depends on a number of factors, such as: the debtor's possession of certain property, which can be recovered, the debtor recognizes its accounts payable, the lack of overburdening of the body or person carrying out enforcement, the competence of the executor, and also strict observance by the participants of the enforcement proceedings of the fundamental principles laid down in international and domestic normative legal acts. The results of the work of courts over the past few years indicate that violations of the principles of the state executive service and private executors are a fairly common problem in Ukraine. The reasons for the existence of this negative factor are quite different, ranging from the obsolescence of the law, to the legal nihilism of society. For about ten years, international legal experience indicates the formation of the latest principles in the activities of performers, in particular, informatization, automation, cybersecurity, remote communication and others. The proposed article reveals the existing definitions of principles in the scientific literature and offers its own understanding of the principles of the state executive service and private performers. This article is one of the first since the introduction of a mixed model of enforcement of decisions on the basis of current legislation, the achievements of lawyers and personal views comprehensively analyzed laid down in the Law of Ukraine "About bodies and persons enforcing judgments of courts and other bodies" performers are guided by their activities. Each of the principles, the problems of interpretation of their content are briefly described, their distinctive features are substantiated. He gives his own opinion, according to which the principle of justice can not take place in the application of coercion by public administration, because it is more a moral virtue, and therefore a priori such will be unfair to the debtor. Despite this, the significance and versatility of the basic principles in the activities of performers, their constant inclusion in discussions in the legal arena determines the relevance of this topic.

Keywords: enforcement, principles of activity, efficiency of enforcement proceedings, ensuring the rights of participants in enforcement proceedings.

Постановка проблеми. У міжнародній правозастосовній практиці давно встановлено правило, відповідно до якого виконавче провадження є продовженням судового захисту прав, свобод та законних інтересів фізичних чи юридичних осіб. Ефективність процедури виконавчого провадження перебуває в залежності від цілого ряду факторів, таких як: наявність у володінні боржника певного майна, на яке можна звернути стягнення, визнання боржником своєї кредиторської заборгованості, відсутність надмірної завантаженості органу чи особи, яка здійснює примусове виконання, компетентність виконавця, а також неухильне дотримання учасниками виконавчого провадження закладених в міжнародних та вітчизняних нормативно-пра-

вових актах основоположних засад. Результати роботи судів за декілька останніх років вказують на те, що порушення принципів діяльності органів державної виконавчої служби та приватних виконавців є досить розповсюдженою проблемою в Україні. Причинами існування цього негативного фактору є досить різними починаючи від застарілості положень законодавства, закінчуючи правовим нігілізмом суспільства. Вже близько десяти років міжнародний правовий досвід вказує на формування новітніх принципів в діяльності виконавців, зокрема, інформатизації, автоматизації, кібербезпеки, віддаленої комунікації та ін. Незважаючи на це, значущість та багатогранність основоположних принципів у діяльності виконавців, постійне включення їх

до обговорень на правовій арені обумовлює актуальність даної теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методи, засоби, функції, повноваження органів та осіб, які здійснюють примусове виконання рішень, як правило, завжди проявляються в тій, чи іншій науковій статті. Але на ряду з цим принципи займають чільне місце майже не в кожній проблематиці, яка стосується діяльності державних та/або приватних виконавців. Без перебільшень можна стверджувати, що мало не «мікроскопічний» аналіз принципів діяльності органів Державної виконавчої служби України моделі, яка проіснувала до 2016 року здійснив П. В. Макушев. Неможливо і оминати теоретичні доробки, які стосуються принципів відомого правознавця О. Ф. Скакуна. Поряд з наведеними постатями варто звернути увагу на роботи Ю. В. Білоусова, М. М. Фролова, О. В. Петришина, В. В. Молдована та ін.

Поступова відмова України від застарілого пострадянського законодавства змушує суспільство пристосовуватися до нової моделі процедури виконавчого провадження, до суб'єктів, які наділені відповідними повноваженнями, а професійних правників брати на озброєння принципи, які втілені у відповідні норми законодавства.

Виділення не вирішених раніше питань загальної проблеми, яким присвячується стаття. Активна динаміка українського законодавства на шляху до європейських стандартів зумовила перехід України від централізованої до змішаної моделі примусового виконання рішень. Беручи до уваги рекомендації зарубіжних інституцій, неодноразові відрядження за кордон представників України з метою набуття передового досвіду, у решті решт в 2016 році зумовили втілення в українське законодавство основоположних принципів діяльності органів державної виконавчої служби та приватних виконавців, на відміну від попереднього законодавства, яке прямо не передбачало їх. Сплив досить незначного проміжку часу після прийняття змін до законодавства про виконавче провадження та акцентуація уваги правового кола, як правило, на інституті приватних виконавців зумовлюють необхідність дослідити текстуально відображені в Законі України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» принципи, якими керуються виконавці та інші учасники провадження, адже саме вони є механізмом досягнення результативності забезпечення вимог кредитора.

Метою статті є комплексний аналіз нормативно-правових актів, судової практики, наукових доробків правознавців щодо основоположних принципів діяльності органів державної виконавчої служби та приватних виконавців в Україні.

Виклад основного матеріалу. Проблема тика правових принципів через свою значущість та багатогранність завжди перебуває в центрі уваги правників, без перебільшень в усіх галузях права. Вітчизняний правознавець О. В. Зайчук слушно сказав про, те що право є складним й неоднотипним явищем, яке створює в суспільстві юридичну його надбудову. Воно пронизане певними загальними ідеями, що його цементують у досягненні цілей і пов'язують із соціальним (політичним, економічним, духовним) життям.

Ці найбільш загальні ідеї прийнято вважати його принципами [1].

Поняття «принцип» у перекладі з латинської означає «початок», «першооснова», «первинність». Принципи не формулюють конкретних прав і обов'язків і не завжди забезпечені конкретними законодавчими санкціями, однак про те, на яких принципах засновано правовий порядок, можна значною мірою судити щодо характеру, як самої держави [2, с. 197], так і органів публічного адміністрування, що функціонують в ній.

Наразі сформовано великий масив дефініцій принципу, деякі з них наведено нижче.

Так, Цвік М. В. та Петришин О. В. дають визначення принципів під якими варто розуміти найбільш загальні вимоги, що ставляться до суспільних відносин та їх учасників, а також як вихідні керівні засади, відправні установлення, що виражають сутність права і впливають з ідеї справедливості та свободи, визначають загальну спрямованість і найістотніші риси чинної правової системи [2, с. 197].

Скакун О. Ф. зазначає, що принципи права це об'єктивно властиві праву відправні начала, незаперечні вимоги (позитивні зобов'язання), які ставляться до учасників суспільних відносин із метою гармонічного поєднання індивідуальних, групових і громадських інтересів. Іншими словами, це є своєрідна система координат, у рамках якої розвивається право, і одночасно вектор, який визначає напрямок його розвитку. Принципи є підставою права, містяться у його змісті, виступають як орієнтири у формуванні права, відбивають сутність права та основні зв'язки, які реально існують у правовій системі. У принципах зосереджено світовий досвід розвитку права, досвід цивілізації. Тому принципи права можна назвати стрижнем правової матерії [3, с. 221].

Молдован В. В. та Чулінда А. І. дають власне визначення принципів права – основні ідеї, вихідні положення, які закріплені в законі, мають загальну значущість, вищу імперативність (веління) і відображають суттєві положення права [16].

Беручи до уваги вищенаведені поняття можна сформулювати власну дефініцію принципів діяльності органів державної виконавчої служби та приватних виконавців під якими варто розуміти закріплені в нормативно правових актах вимоги, що ставляться індивідуально до кожного виконавця з метою ефективного досягнення результатів, визначених у виконавчому документі та за найменшого посягання на права, свободи та законні інтереси боржника.

Принципи виступають синтезуючими засадами, об'єднуючими зв'язками, ідеологічною основою виникнення, становлення і функціонування багатьох соціально-правових явищ у сфері примусового виконання рішень [4, с. 10].

Загальна теорія права вказує на те, що принципи можуть бути як прямо закріплені в нормах права (текстуально закріплені), так і вливати із змісту норм права (змістовне закріплення).

Вітчизняне законодавство, що регулювало примусове виконання рішень до 2016 року не мало текстуального закріплення основоположних принципів, у зв'язку з чим серед правознавців точилися дискусії та неодноразово зверталася увага законодавця на необхідність доповнення

нормативно правових актів, які регулюють централізовану модель виконання рішень засадами діяльності на той час Державної виконавчої служби України. В 2016 році ситуація дещо змінилася, адже законодавцем нормами права закріплено засади як виконавчого провадження в цілому, так і безпосередньо засади діяльності органів та осіб, які наділені легітимним примусом в процесі виконання рішень.

На нашу думку, така диференціація засад виконавчого провадження та діяльності органів, які здійснюють примусове виконання рішень мають позитивний вплив, адже відносини у сфері діяльності виконавців є значно вужчими, ніж за відносини у виконавчому провадженні в цілому, а відтак відносини, які виникають в ході діяльності потребують точнішого зосередження під собою правових засад.

До принципів діяльності органів державної виконавчої служби та приватних виконавців законодавець відніс:

- 1) принцип верховенства права;
- 2) принцип законності;
- 3) принцип незалежності;
- 4) принципи справедливості, неупередженості та об'єктивності;
- 5) принцип обов'язковості виконання рішень;
- 6) принцип диспозитивності;
- 7) принцип гласності та відкритості виконавчого провадження та його фіксування технічними засобами;
- 8) принцип розумності строків виконавчого провадження;
- 9) принцип співмірності заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями [5].

Принцип верховенства права: Голова Верховного Суду Австралії Ж. Бреннан 1995–1998 рр., зазначав, що верховенство права як повітря: допоки воно є – чисте і вільне – ми не замислюємося про його наявність. Проте як тільки верховенство права «засмічується» або «обмежується його доступ», ми відчуваємо задуху. Втілення в життя верховенства права є можливим тільки завдяки суспільному визнанню законів і через громадську довіру до тих інституцій, які встановлюють такі закони і здійснюють контроль за їх застосуванням [15].

Сучасне розуміння поняття «верховенство права» («the rule of law») запровадив британський правник-конституціоналіст, професор А. В. Дайсі у своїй праці «Introduction to the Study of the Law of the Constitution» (1885). Дайсі вбачав у верховенстві права стримуючий фактор (але не остаточний контроль) та противагу теоретично безмежній владі (у британському контексті) держави над особою [6]. Принципу верховенства права приділена чи не найбільша увага серед правознавців, що вказує на його складність та значущість за будь-якого етапу розвитку суспільних відносин.

Як вітчизняне, так і зарубіжне законодавство не дає прямого тлумачення принципу верховенства права. Конституція України чи не єдина на тлі конституцій країн світу, яка прямо закріпила дію принципу верховенства права (ст. 8 Конституції України), адже основний закон європейських країн, зокрема, Польщі, Франції, Австрії, Литви, Угорщини, Швеції, та провідних країн світу таких як США, Китай, Індія, Японія та ін.

прямо не закріплюють цієї засади. Разом з тим деякі нормативно правові акти Ради Європи мають посилання на принцип верховенства права, а саме: в преамбулі Статуту Ради Європи, акцентовано на «відданості» держав-членів «духовним та моральним цінностям, що є спільною спадщиною їхніх народів та справжнім джерелом свободи особи, політичної свободи і верховенства права – принципів, що становлять підвалини кожної правдивої демократії»; в преамбулі Європейської Конвенції з прав людини, в якій вказано, що «уряди держав – членів Ради Європи, які підписали цю Конвенцію, сповнені рішучості, як уряди європейських держав, що є одностайними і мають спільну спадщину політичних традицій, ідеалів, свободи і верховенства права, зробити перші кроки для забезпечення колективного гарантування певних прав, проголошених у Загальній декларації, домовилися про таке» [17; 18].

Конституційний Суд України у своєму Рішенні № 15-рп/2004 від 02 листопада 2004 року [7]. зазначив, що верховенство права – це панування права в суспільстві, яке вимагає від держави втілення його у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо.

На особисте переконавання найбільш сучасним та влучним визначенням принципу верховенства права є запропоноване Пухтецькою А. А. під яким варто розуміти правовий принцип, сформований під впливом глобалізаційних, міжнародних та європейських інтеграційних процесів, що за своїм змістом становить поєднання низки критеріїв (вимог), які хоча й різняться за своєю формою нормативно-правового опосередкування в національному законодавстві, але покликані забезпечувати пріоритет прав і свобод, законних інтересів людини і громадянина в суспільстві, у тому числі й у стосунках із органами публічної влади всіх рівнів, а також рівність усіх суб'єктів права перед законом, верховенство закону в системі актів законодавства країни, передбачуваність законів і дій органів державної влади та низки інших принципів (вимог), що визнані істотними елементами дотримання принципу верховенства права в рішеннях Європейського суду з прав людини тощо [8].

Можливість застосування виконавцем дискреції в процедурі примусового виконання рішень вказує, що принцип верховенства права має проявлятися в чіткому, неухильному, беззастережному дотриманні прав, свобод та інтересів не тільки стягувача, як особи на користь якої виконується рішення, а й інших учасників виконавчого провадження, в тому числі і боржника, адже він є об'єктом на який спрямовується легітимний державний примус. До складової принципу верховенства права варто віднести і право оскарження рішень, дій чи бездіяльності виконавця, унеможливлення втручання в роботу виконавця, що втілюється через перспективну (позитивну) юридичну відповідальність.

Принцип верховенства права не може обмежуватися описаними вище рамками, адже перебуває в тісному зв'язку з іншими текстуальними та змістовними засадами, зокрема *принципом законності*.

Наразі існує численна кількість дискусій з приводу того що саме займає чільне місце: верховенство права або законність, чи є відмінності між ними.

Принцип законності як і верховенства права є фундаментальним в будь-якій правовій державі. В Основному Законі України, даний принцип втілено у ст. 19 відповідно до якої органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [9]. Як зазначає О. Капля у своїй науковій роботі умовно поділив всі теорії на три групи:

1. Група до складу якої входять прихильники переваги принципу верховенства права над законністю (П. Рабінович, Д. Савенко, В. Гайворонський).

2. Група, що представляє право і закон комплексно (С. Алексеева, А. Крижановський, Ф. Хайек).

3. Група, яка визнає їх залежними і нерозривними, схилиючись більше до верховенства закону (В. Кудрявцева, С. Куров, О. Захарова) [19].

На нашу ж думку, принцип верховенства права та законності не є тотожними, адже різняться за своєю суттю та призначенням, що несуть в собі. Виконавець в своїй діяльності окрім положень закону повинен враховувати і норми моралі, які витікають з верховенства права.

Ця думка не є новою, оскільки ще Томас Гоббс у своєму трактаті «Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної» (1651 р.) вказав на тому, що «*jus*» і «*lex*» (право та закон) є різними поняттями, які не належить змішувати, адже право полягає в свободі вчиняти чи не вчиняти, в той час як закон встановлює і зобов'язує [20]. Законність в діяльності виконавців втілюється у дотриманні посадовими особами органів державної виконавчої служби та приватними виконавцями законів, підзаконних нормативно правових актів; неможливості виконавця покинути «межі правового поля»; вчинення дій не тільки у відповідності до «букви закону», тобто чинного законодавства та нормативно правових актів, а й «духу закону», тобто принципів права, згідно з якими і були прийняті відповідні норми чи рішення [10].

Принцип незалежності можна порівняти із самостійністю виконавця, тобто прямо встановлену законодавством заборону втручання будь-яких чи то державних органів, чи то органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших фізичних, юридичних осіб у процедуру примусового виконання рішень реалізацією якої займається державний виконавець або приватний виконавець Від моменту отримання заяви про примусове виконання рішення до моменту винесення постанови про закінчення виконавчого провадження виконавець діє самостійно, без будь-якого втручання третіх осіб. Варто наголосити, що виконавець є суб'єктом публічного адміністрування, а тому його самостійність не є абсолютною, а виражається волею закону, відповідно до якого він діє. Тобто закон виступає запобіжником безмежності повноважень виконавця.

Принципи справедливості, неупередженості та об'єктивності тісно взаємодіють із незалежністю. За загальним правилом вищезгаданих

поняття несуть в собі різний зміст, тобто не є синонімічними поняттями. Під неупередженістю варто розуміти стан виконавця, з якого він не має обманної, позитивної чи негативної заздалегідь виниклої думки щодо учасників виконавчого провадження, у зв'язку з чим виконавець не повинен знати учасників провадження, не мати особистої зацікавленості в будь-чому. Об'єктивність виражається у здійсненні виконавцем провадження поза людською свідомістю та за відсутності бажань, результатів третіх осіб. Принцип справедливості яскраво окреслив Сократ у своїх роздумах «Справедливість і будь-яка інша чеснота – є мудрістю. Справедливі вчинки і взагалі усі вчинки, засновані на чесноті, прекрасні та гарні» [11]. Проте, на особисте переконання, справедливість є моральною та досить суб'єктивною чеснотою, а не правовою. Процедурні дії виконавця по відношенню до боржника для стягувача можуть вважатися справедливими, в той час як сам боржник не вважатиме їх такими. З цього слідує, що визначені законодавцем принципи справедливості, неупередженості та об'єктивності не можуть стояти в одному ряді, адже не несуть спільного змісту та призначення. Дії влади особливо ті, які обмежують певним чином права, свободи та законні інтереси особи не завжди є справедливими. На особисте переконання принцип справедливості виходить із норм моралі, а не права, тому його варто виключити із вищезгаданого логічного ряду.

Відносно принципу обов'язковості виконання рішень, варто зазначити, що його дія полягає у неухильному, чіткому та беззаперечному виконанні рішень суб'єктами на яких спрямована дія таких рішень, наприклад вимога виконавця боржнику надати декларацію про майно і доходи за певний період.

Обов'язковість виконання рішень також поширюється і на предмет виконання (виконавчий лист), виданий уповноваженим на те органом. Повністю погоджуємося із думкою Щербак С. В., яка у своєму дослідженні, вказує на тому, що закріплений у законодавстві про виконавче провадження принцип обов'язковості виконання рішень охоплює не лише судові рішення, але й рішення інших органів, які підлягають виконанню органами та особами, які здійснюють виконання рішень судів та інших органів [12], а відтак до цієї категорії відноситься і сам виконавець, як суб'єкт публічного адміністрування, який у відповідності до процедурного законодавства приймає рішення. У випадку, коли учасник виконавчого провадження нівелює вищезгаданим принципом, його може бути притягнуто до відповідальності: дисциплінарної, адміністративної, кримінальної. Якраз в цьому випадку яскраво проявляється можливість застосування до винної особи негативних наслідків у разі дій чи бездіяльності щодо виконання вимог виконавчого листа та/або рішень виконавця.

Принцип диспозитивності можна охарактеризувати такими афоризмами, як «ніхто не може бути примушеним до звернення із позовом проти своєї волі» (*nemo invitus agere cogitur*) та «немає судді без позивача» (*nemo iudex sine actore*) [13]. В законодавстві України про виконавче провадження принцип диспозитивності закріплено,

зокрема, в ст. 27 (фізичні або юридичні особи мають право вільного вибору приватного виконавця з числа тих, відомості про яких внесено до Єдиного реєстру приватних виконавців України) Закону України «Про органи і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і інших органів», ст. 26 (виконавець розпочинає примусове виконання рішення на підставі виконавчого документа) та ст. 5 (за заявою стягувача виконавчий документ може бути передано від одного приватного виконавця іншому або відповідному органу державної виконавчої служби, або від органу державної виконавчої служби – приватному виконавцю) Закону України «Про виконавче провадження».

Принцип гласності та відкритості виконавчого провадження та його фіксування технічними засобами займає не менш важливе місце на ряду з іншими засадами діяльності виконавців. Сутність відкритості зведена до законодавчої гарантії учасників виконавчого провадження бути обізнаними щодо стадії виконавчого провадження, виду та характеру процедурних дій, вчинюваних виконавцем, контролю за діями виконавця. Гласність полягає у безперешкодній можливості на будь-якій стадії виконавчого провадження ознайомитися з матеріалами, рішеннями виконавця, в тому числі шляхом безпосереднього доступу до матеріалів виконавчого провадження через автоматизовану систему виконавчого провадження. Гласність та відкритість прямо впливають на законність та верховенство права у виконавчому провадженні.

З прийняттям у 2016 році оновленого законодавства щодо примусового виконання рішень суб'єкт законодавчої ініціативи не оминув нагальності застосування технічних засобів. П. 17 ст. ч. 3 ст. 18 Закону України «Про виконавче провадження» вказує на те, що виконавець має право застосовувати під час примусового виконання рішень фото- і кінозйомку, відеозапис [14]. Втім це не значить, що інші учасники виконавчого провадження позбавлені такої можливості, адже законодавство не містить такої заборони. Застосування цього принципу безсумнівно має позитивний характер, оскільки дає змогу виявити порушення, підтвердити законність дій виконавця в тому числі у разі відсутності осіб, яких би можна було залучити до виконавчої дії в якості понятого.

Каталізатором безсторковості виконання рішень виступає *принцип розумності строків виконавчого провадження*. Питання розумності строків неодноразово порушувалося у вітчизняній судовій практиці. Застосовуючи аналогію варто звернутися до Постанови Пленуму Верховного Суду України, який діяв до 15 грудня 2017 року, в якій зазначено, що розумним, зокрема, вважається строк, що є об'єктивно необхідним для виконання процесуальних дій, прийняття процесуальних рішень та розгляду і вирішення справи з метою забезпечення своєчасного (без не виправданих зволікань) судового захисту [21].

На нашу думку, в поняття розумності входить врахування складності виконавчого провадження, кількості стягувачів, наявності/відсутності активів боржника на які може бути звернуто стягнення, їх місцезнаходження, необхідність

їх розшуку, сприяння чи перешкоджання боржника у здійсненні виконавчих дій, ефективність дій виконавця та інші фактори. Відповідно чим складніше досягти результату у виконавчому провадженні, тим більшим буде строк його виконання, і навпаки.

Останнім та не менш вагомим є *принцип співмірності заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями*. Включення цього принципу до законодавства про виконавче провадження націлене, перш за все, на захист прав та інтересів боржника. В ході застосування дискреційних повноважень виконавець має обрати такий вид стягнення, який би відповідав обсягу вимог визначених в рішенні (виконавчому листі), що підлягає виконанню. В судовій практиці часто можна зустріти посилення боржника на порушення співмірності заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями, як на підставу звернення до суду за захистом, що також використовується як засіб перешкоджання у процедурі виконання рішення.

Як зазначалося на початку дослідження принципи діяльності органів державної виконавчої служби та приватних виконавців також впливають із змісту інших нормативно-правових актів. Зокрема аналіз вітчизняного законодавства дає змогу виокремити такі змістовні принципи як: дотримання професійної таємниці, професіоналізму, запобігання конфлікту інтересів, правового захисту виконавця, підпорядкованості, підзвітності та контролю, відповідальності, своєчасності та ін.

Проте не варто забувати і про те, що активний розвиток всіх сфер суспільних відносин в т. ч. і права зумовлює виникнення новітніх принципів. Литва, Хорватія та Білорусь вже встигли закласти у законодавство деякі з них, зокрема, принцип автоматизації. На особисте переконання, втілення в життя цього принципу у вітчизняне законодавство матиме позитивний вплив, адже накладення арешту на грошові кошти, які перебувають на відкритих рахунках боржника відбувається майже миттєво без сприяння виконавцю третіх осіб. Зазначений принцип перебуває в тісному зв'язку з принципом розумності строків виконавчого провадження.

Висновки. Виконавче провадження становить собою процесуальну форму, яка гарантує примусову реалізацію рішень суду й інших юрисдикційних органів. Зважаючи на досить короткий період часу, що минув з моменту набрання чинності нового законодавства України про виконавче провадження, проведений аналіз засвідчує, що основоположні принципи такі як верховенство права, законність, незалежність, гласність та ін. відіграють важливу роль в процедурі примусового виконання рішень, адже є способами ефективного досягнення результатів певного виконавчого документа та в той же час засобами гарантування дотримання прав свобод та законних інтересів як стягувача з боржником так і самого виконавця. Безумовно дотримання основоположних принципів як текстуальних, так і змістовних принципів в рамках виконання рішення повинно завжди враховуватися всіма учасниками виконавчого провадження, а в першу чергу самим виконавцем, адже останній на-

ділений дискреційними повноваженнями до складу яких входить і легітимний примус. За будь-якого етапу розвитку суспільних відносин варто не тільки звертатися до існуючих відповідних начал, а й брати до уваги ті, які зароджуються, формуються та розвиваються відповідно до вимог суспільства.

Отже, під принципами діяльності органів державної виконавчої служби та приватних виконавців варто розуміти безумовні вимоги, які ставляться до виконавців з метою ефективного виконання судових рішень і рішень інших органів з дотриманням інтересів учасників виконавчого провадження.

Список літератури:

1. Зайчук О.В. Принципи права в контексті розвитку загальної теорії держави і права. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/63854/04-Zaychuk.pdf?sequence=1> (дата звернення: 15.07.2020).
2. Цвік М.В., Петришин О.В., Авраменко Л.В. Загальна теорія держави і права / за ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с.
3. Скакун О.Ф. Теорія держави і права. Харків : Консум, 2001. 656 с.
4. Боршняк Ф.В. Форми та методи діяльності державної виконавчої служби : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2008. 16 с.
5. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : Закон України від 06 липня 2016 року № 1403-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19> (дата звернення: 22.07.2020).
6. Європейська комісія. За демократію через право (Венеційська комісія) *Верховенство права*. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-ukr) (дата звернення: 22.07.2020).
7. Рішення № 15-рп/2004 від 02 листопада 2004 року / Конституційний Суд України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04/print> (дата звернення: 01.08.2020).
8. Пухтецька А.А. Принципи верховенства права: сучасні європейські доктрини як орієнтир для реформування національного законодавства. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27214/05-Pukhtetska.pdf?sequence=1> (дата звернення: 01.08.2020).
9. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print> (дата звернення: 01.08.2020).
10. Макушев В.П., Лясковець О.В. До питання принципів діяльності державної виконавчої служби. *Право і суспільство*. 2015. № 1. URL: https://www.google.com/url?client=internal-element-cse&cx=012955353415694750662:ac0q9yn5xfi&q=http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/Pis_2015_1_27.pdf&sa=U&ved=2ahUKewiXoq_C2bDnAhVC2aYKHZQtDYsQFjAGegQIBBAC&usq=AOvVaw0ey_NZy8pU1XxvLk4OT0ji (дата звернення 05.08.2020 року).
11. Платон. Апология Сократа. URL: <http://psylib.org.ua/books/plato01/01apols.htm> (дата звернення: 05.08.2020).
12. Щербак С.В. Обов'язок боржника щодо виконання рішення. *Правові горизонти* 2017. URL: https://www.google.com/url?client=internal-element-cse&cx=012955353415694750662:ac0q9yn5xfi&q=http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/ln_2017_3_26.pdf&sa=U&ved=2ahUKewj10-GnrrnAhXuh4sKHaI_BmcQFjAAegQIBBAC&usq=AOvVaw3fmzu3AQ3hvYyZG1fWi5Nw (дата звернення: 07.08.2020).
13. Васковский Е.В. Курс гражданского процесса. *Субъекты и объекты процесса, процессуальные отношения и действия*. Москва : Статут, 2016. 624 с.
14. Про виконавче провадження : Закон України № 1404-VIII від 06 липня 2016 року // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19> (дата звернення: 08.08.2020).
15. Уварова О. Принципи верховенства права в судовій практиці України. *Філософія права і загальна теорія права*. № 1/2013. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/filpr_2013_1_9.pdf (дата звернення: 08.08.2020).
16. Молдован В.В., Чулінда А.І. Правознавство. URL: <https://pidruchniki.com/12610515/pravo/pravoznavstvo> (дата звернення: 10.08.2020).
17. Статут Ради Європи Лондон, 5 травня 1949 року / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001 (дата звернення: 10.08.2020).
18. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/print (дата звернення: 05.08.2020).
19. Капля О. Співвідношення принципів законності та верховенства права в адміністративному судочинстві України. *Адміністративне право і процес*. № 6/2017. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/6/29.pdf> (дата звернення: 26.08.2020).
20. Гоббс Томас Левиафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної (1651 р.). URL: http://lib.ru/FILOSOF/GOBBS/leviafan.txt_with-big-pictures.html (дата звернення: 15.08.2020).
21. Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 11 від 17 жовтня 2014 року / Верховний Суд України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011740-14> (дата звернення: 20.08.2020).

References:

1. Zaychuk, O.V. Principy prava v konteksti rozvytky zagalnoi teorii derjavy i prava (electronic journal). URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/63854/04-Zaychuk.pdf?sequence=1>
2. Tsvik, M.V., Petryshyn, O.V., & Avramenko, L.V. (2009). Zagalna teoria derjavy i prava: [Textbook for students of law schools]. For order. Dr. Jurid. Sciences, Prof., Acad. APRN of Ukraine MV Tsvik, Ph.D. Sciences, Prof., Acad. APRN of Ukraine O.V. Petryshyn. Kharkiv: Pravo, 584 p.
3. Skakun, O.F. (2001). Teoria derjavy i prava: Textbook / Translated. from the Russian. Kharkiv: Consum, 656 p.

4. Bortnyak, F.V. (2008). *Formy ta metody diyalnosti derjavnoi vikonavchoi slujbu* [Text]: author's ref. dis. Cand. jurid. Sciences: 12.00.07. Kyiv National University of Internal Affairs. Kyiv, 16 p.
5. Zakon Ukrainy «Pro organy i osib, yaki zdiysnyyt prumysove vukonannya rishen sudu i inshyh organiv» of 06.07.2016. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>
6. Europeyska Komisiya «Za demokratsiyu cherez pravo» (Venice Commission) Report № 512/2009 of 04.04.2009 «Rule of Law». URL [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-ukr)
7. Rishennya Konstutuyciynogo Sudu Ukrainy № 15-rp / 2004 of 02.11.2004. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04/print>
8. Pukhtetska A.A. Pryncypy verhovenstva prava: suchasni europeyski doktrynu yak orientur dlya reformuvannya nacionalnogo zakonodavstva. URL <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27214/05-Pukhtetska.pdf?sequence=1>
9. Konstytuciya Ukrainy. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print>
10. Makushev, V.P., & Lyaskovets, O.V. Do putannya principiv diyalnosti derjavnoi vikonavchoi slujbu. URL https://www.google.com/url?client=internal-element-cse&cx=012955353415694750662:ac0q9yn5xfi&q=http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/Pis_2015_1_27.pdf&sa=U&ved=2ahUKEwiXoq_C2bDnAhVC2aYKHZQtDYsQFjAGegQIBBAC&usg=AOvVaw0ey_NZy8pU1XvLk4OT0ji
11. Platon. Apologiya Sokrata. URL <http://psylib.org.ua/books/plato01/01apols.htm>
12. Scherbak, S.V. Obovyazok borjnuka chodo vukonannya rishennya. URL https://www.google.com/url?client=internal-element-cse&cx=012955353415694750662:ac0q9yn5xfi&q=http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/ln_2017_3_26.pdf&sa=U&ved=2ahUKEwj1O-GnrrnAhXuh4sKHaI_BmcQFjAAegQIBBAC&usg=AOvVaw3fmzu3AQ3hvYyZG1fWi5Nw
13. Vaskovsky, E.V. (2016). *Kurs grajdanskogo processa: Subyekty i obyekty processa, procesualnuye otnosheniya i deystviya*. Moskva: Statut, 624 p. (Classics of civil procedure)
14. Zakon Ukrainy «Pro vykonavche provadjenya» of 06.07.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>
15. Uvarova, O. Pryncypy verhovenstva prava v sudoviy praktuci Ukrainy. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/filpr_2013_1_9.pdf
16. Moldovan, V.V., & Chulinda, A.I. Pravoiznavstvo. URL: <https://pidruchniki.com/12610515/pravo/pravoiznavstvo>
17. Statut Rady Europy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001
18. Konvencia pro zahyst lyudynu i osnovopolojnuh svobod. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/print
19. Kaplya, O. Spivvidnoshenya pryncypiv zakonnosti ta verhovenstva prava v administratyvnomy sudochynstvi Ukrainy. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FI-LA=&2_S21STR=Pgip_2017_6_29bbes
20. Thomas Leviafan, abo Sut, budova i povnovajenya derjavny cerkovnoi ta civilnoi (1651). URL: http://lib.ru/FILO-SOF/GOBBS/leviafan.txt_with-big-pictures.html
21. Postanova Plenumu Verhovnogo Sudu Ukrainy № 11 of 17.10.2014 «On some issues of observance of reasonable terms of consideration by courts of civil, criminal cases and cases of administrative offenses». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011740-14>